

Tankred Dorst i.s.m. Ursula Ehler

PARSIFAL

Het verhaal

Tankred Dorst i.s.m. Ursula Ehler

PARSIFAL

Parsifal **Hubert Fermin**

Merlijn **Huib Rooymans**

Sir Gawain

Mister Sunshine

De Naakte Man

e.a.

Moeder van Parsifal **Tineke Schrier**

Blanchefleur

Galahad

Mistress Moon

e.a.

Vertaling **Martin Hartkamp**

Regie **Jos Thie**

Dekorontwerp **Laura de Josselin de Jong**

Kostuumontwerp **Dorien de Jonge**

Muziek **Paleis van Boem:**

Martin Vonk en Jaap de Weijer

Productieleiding **Ben van der Knaap, Alex Kühne**

Voorstellingstechnicus **Niko Bovenberg**

Lichtadviezen **Martin Croes**

Geluid **Sidney van Geest**

Zangtraining **Cornelia van der Horst**

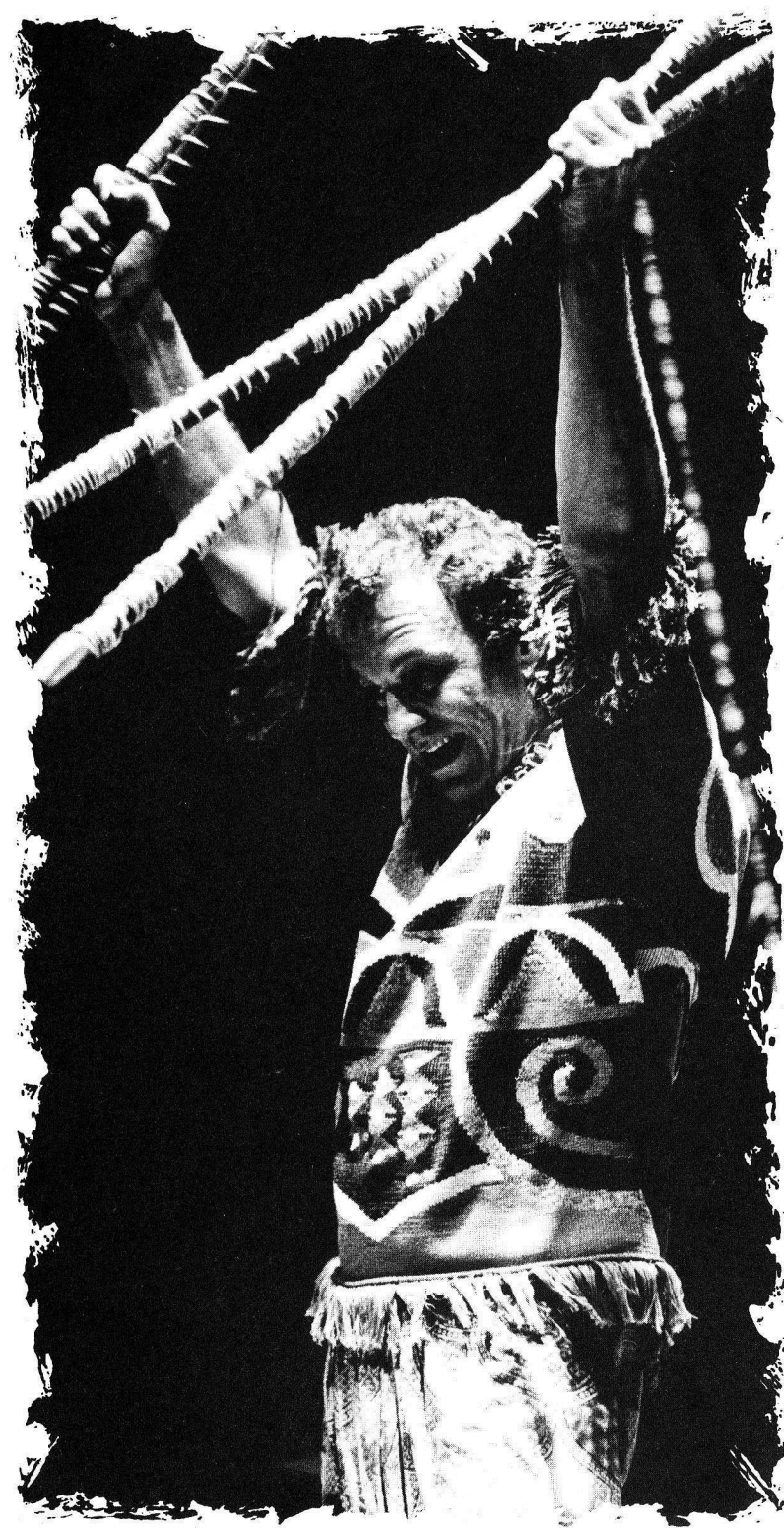
Stemmen op de band **Marike Barendse, Hubert Fermin,
Paul R. Kooij, Joop Keesmaat,
Lou Landré, Ruurt de Maesschalck,
Karel van Muyden, Leonoor Pauw,
Sylvia Poorta, Pauline van Rhenen,
Huib Rooymans, Guy Van Sande,
Tineke Schrier, Peter Sonneveld,
Stefan de Walle.**

Kostuumuitvoering **Helena Bonte**

Kap & Grime **Lenie Teulings**

Dekoruitvoering **Gert-Jan Brinkman**

Rekwisieten **Laura de Josselin de Jong**

RO Theater

Artistieke leiding: **Jos Thie en Antoine Uitdehaag**. Zakelijke leiding: **Freek van Duijn**. Productieleiding: **Ben van der Knaap**. Marketing/
Publiciteit: **Henze Pegman, Heleen Hameete, Lindy Hering, Carola Tackenberg (stage)**. Overige coördinatie: **John Hijssen**
(technische dienst), **Roelie Westendorp (kostuumatelier)**, **Jan van der Steen (dekoratelier)**, **Heleen van Zantvoort**
(rekwisietenatelier), **Sjoerd Didden (kap- en grime-atelier)**. Edukatieve Dienst: **Jeanette van der Valk**. Stemtraining:
Madeleine Lehning. Secretariaat: **Tanja Liebroer, Petra de Veld, Emmy van der Velden**. Administratie: **Janneke Bulling,**
Janet de Graaf. Chauffeur: **Ghani Vosteen**. Fotografie: **Leo van Velzen**. Grafische Vormgeving: **Studio Bauman**.

Met dank aan:

**Medewerkers Hal 4, De Zwarte Hand, Thalia Theater Hamburg, Sander Uitdehaag, Mandy Lawson, Jan Schuurman Hess,
Vishandel De Vries.**

In deze Parsifal is, hoe kan het ook anders, zeer veel van mijzelf terechtgekomen. Ik ken hem immers al zo lang. Al in mijn jeugd was hij voor mij een lichtend, moedig, inspirerend voorbeeld, en alles wat ik op mijn veertiende in de oorlog deed en dacht, werd steeds mede door hem bepaald. Parsifal was de ridder die vóór, en dikwijls ook naast, mij reed: ik wilde de wereld door zijn ogen zien. Ik wilde mij, net als hij, afzonderen van mijn omgeving, een weg gaan die door anderen nog niet betreden was. In mijn jeugdige overmoed verachtte ik de maatschappij, maar wou toch een soort ridder worden. Ik was even naïef als Parsifal, en ik wist niet wat voor een hart daar klopt in deze ijzeren huls. En toen het tot mij, tot een ieder, doordrong welke misdaden er in mijn naam en in de naam van Parsifal waren begaan, zou ik graag zijn teruggekeerd naar 't bos en naar de ongereptheid van 't begin. Maar het bos was gekapt, de stad verwoest: de doden stonden niet meer op. Toen ging ik Parsifal haten, zag hem als een huichelaar. Ik wilde hem uit de weg gaan, liet hem lopen, maar ging toch achter hem aan en riep hem steeds weer toe: je valt me tegen! Je hebt me bedrogen! Ik was heel anders dan jij, maar jij hebt mij, zonder dat ik dat weten kon, tot medeplichtige van jouw misdaden gemaakt! En toen dacht ik heel lang niet meer aan hem.

Pas toen wij aan **Merlijn** werkten, dook hij weer op. Ik las weer de oude verhalen van Wolfram von Eschenbach, Chrétien de Troyes en Malory. We stelden elkaar de vraag welk personage in dit grote stuk over de opkomst en de ondergang van de Tafelronde wij, ieder voor zich, het boeiendst vonden. Voor mij was het niet koning Arthur, de grondlegger van het rijk - die zei me minder -, het was de figuur waarvan de anderen zeiden: nee, die niet, die zeker niet; die moet niet in het stuk, want wat hij heeft te zeggen, is te vaag, en wat hij doet, dat doet hij te nadrukkelijk: Parsifal. Ik zag hem inmiddels als een woesteling, een monster dat blind om zich heen slaat in zijn speurtocht naar de graal, die hij in mijn stuk niet vond. En wat houdt dat eigenlijk in, die graal en het koningschap van de graal, waar deze woesteling naar streeft?

Parsifal en Merlijn. De tovenaer Merlijn zat als een grote vogel in een boom, en riep naar Parsifal beneden hem: Met jou wil ik niets te maken hebben!, maar toch bleef hij hem nieuwsgierig volgen tot aan Stalingrad en tot de Himalaja, ging voor hem liggen als een steen om de

Tankred Dorst

lomperik te laten struikelen, misleidde hem door zichzelf tot bloedens toe te slaan, bracht hem op een dwaalspoor, onderwees hem voortspringend als een haan, benaderde hem als de heilige die de grote conflicten uit de weg gaat, lokte hem het ijs op waar hij als de mysterieuze visserskoning de vis uit het wak trok. Merlijn behandelde Parsifal gelijk een kunstenaar zijn creatie, bracht hem in situaties waarin hij zich bloot moest geven, besluiten moest nemen, zich moest waarmaken. Merlijn was leerling en ook leraar. Wat Parsifal moest leren, was dat schuld iets onontkoombaar

is en dat de onschuld van het ongerepte bos achter hem ligt. Hij kan niet terug: zijn nieuwe paradijs, als er zoiets voor hem is weggelegd, kan hij alleen bereiken door zijn weg naar voren te vervolgen.

Wat Parsifal van de andere personages, en vooral van Gawain en Galahad, onderscheidt, is dat hij alles zelf moet doormaken: hij kan niet, zoals Gawain, langs een ongecompliceerde, aardse weg 't geluk nastreven, en hij kan niet, zoals Galahad, die geen ego heeft, onaangedaan op zoek gaan. Ook kan hij niet domweg aannemen wat anderen hem leren en zich zo gedragen alsof het ideeën van hemzelf, die bij hem passen, zouden zijn. Het leven drukt op hem zwaarder dan op de anderen. Daarom zijn de praktische en intellectuele lessen waarmee men hem inzicht bij wil brengen tot op zekere hoogte nutteloos. Parsifal blijft zoeken naar de graal. En het is dan ook niet alleen maar uit artistiek onvermogen dat wij geen echt slot voor zijn verhaal hebben gevonden en dat het geheel uiteindelijk fragmentarisch is gebleven: scènes, beelden, statements, verhalen en variaties op verhalen, steeds weer nieuwe aanzetten en eindes. Neemt de maatschappij hem aan het eind weer op? Wordt hij de nieuwe koning van de graal? Stelt hij de vraag die doorslaggevend is? Houdt hij de vis bij zich? Alles is mogelijk en onmogelijk tegelijk.

Bob Wilson maakte voor de uitvoering in Hamburg een decorschets met monsterlijk grote vissen, zwevend door de lucht. Vervolgens koos hij voor een leeg toneelbeeld: aan het eind gebeurt er niets. Tot kort voor de première bleef het eindbeeld in het ongewisse. Wolfgang Wiens kwam toen op de gedachte dat het einde van het stuk de tijd en het einde van de tijd zou moeten uitbeelden.

Parsifal komt op, met recht omhoog zijn speer, die eruit ziet als een pijl, niet als een wapen. Hij loopt om het lege veld heen, legt de vele zilveren horloges die hij als een harnas om zijn arm heeft, af en maakt er een grote cirkel van. Ze lichten op en hij gaat midden in de cirkel liggen. Dood? Dromend? Wachtend? Een oude man - Merlijn - komt aansloffen, blijft staan, ziet hem liggen, loopt weer door. Nee, Parsifal is niet dood. Hij slaat zijn benen over elkaar. Uit het wak stijgt een glazen schijf op, die als een glanzend, doorschijnend blad langzaam naar boven valt.

Ik zie Parsifal daar liggen op zijn rug, en de miljarden sterren van het universum cirkelen om hem heen. Na al het onderzoek, alle verklaringen en alle wetenschappelijke bewijzen is hij voor mij, nog steeds, een raadsel.

Wat is de mens? zou ik kunnen beginnen:
hoe kan er iets dergelijks bestaan,
dat chaotisch gist of wegrot als een
afgestorven boom en nooit tot rijpheid komt?
Hoe kan de natuur deze
wrange vrucht dulden naast haar
zoete druiven? Tot de planten
zegt hij: ik was ook eens zoals jullie!
En tot de heldere sterren: ik wil
worden zoals jullie, in een andere wereld!
Maar intussen valt hij uit
elkaar en is hij bezig met zichzelf
alsof hij dat wat leeft wanneer 't
ontbonden is weer op zou kunnen
bouwen als een huis: maar hij
laat zich toch ook niet van de
wijs brengen als alles wat hij
onderneemt niets goeds tot stand
brengt: het blijft allemaal
toch bewonderenswaardig.

Hölderlin

Speellijst

Oktober

15 en 16 (try outs), 17 (première), 18 t/m 20, 23 t/m 27, 30 en 31.

November

1 t/m 3, 6 t/m 10, 13 t/m 17.

RO Theater

Schouwburgplein 25

3012 CL Rotterdam

(010) 404 68 88

Parsifal is alleen te zien in Hal 4, Watertorenweg, Rotterdam.

Ontwerp Studio Bauman, Rotterdam
Fotografie Leo van Velzen
Drukwerk Drukkerij Huijbrechts
Oplage 800
Oktober 1990